

SEDAM SLOVENAČKIH PESNIKA

Andrej Brvar

PETA PESMA

Recimo: Sunčani žumanjak razlio se preko jula i avgusta, vo trubi kao parobrod, kašičica je hladna od sladoleda, a voda, voda, živa volja življenja, živa prilagodljivost, lije preko kamena i lakira ga. Ili: U loncima se kuva ručak, iznad lonaca vise pelene; vetar je dunuo u krošnjju, iz krošnje siplju kapi. I dođe proleće i skupljamo zovu i kijamo, i dođe leto i skupljamo suvad i borove šišarice i tišina šume zvuči od zvučanja naše krvi, našim srcima kuca njeno vlastito kucanje. Ili drukčije: Tu ispod, između tih planina, koje su više-manje sive i mutne dopiru u krug horizonta, upravo se zbiva na hiljade čudnih i odveć čudnih stvari. Upravo tu ispod neki džokej ide iza konja, tako da mu glavom klizi preko savitih leđa, čovek u profilu, sa šilkapom stoji pored ribnjaka u parku (ne znam dal piša il drži pred sobom prut od vrbe), na nekim balkonima se nonstop suše pelene, na šinama brujaju vozovi, drumski asfalt se drobi na ivicama i reka — o treperavo bleštanje u daljini! — upravlja se tiho i leno prema skrivenoj sklonosti svoga dna. A sada — polako, bez žurbe, molim — a sada ovako: sve hulje na levo — sve šonje na desno; na desno sva sočiva, sve nezgrapnosti, svi psi šarplaninci — na levo svi oni koji srču, mljackaju, štucaju i mezmčetom si čiste nos; na desno šljunak, mazut — na levo sva zamorčad, sve guše, sve sačme, svi madraci jogi de luxe s garancijskim ceduljicama, naravno. Ali to je... to je Sturm und Drang! Ne, ne, dragi prijatelju. Varaš se. To je obični socrealizam à la Gladkov. Pa ispočetka: Sunčani žumanjak razlio se preko jula i avgusta, sve se seli iz kuća (kuće su šuplje), van, u slobodu, gde u senci šumskoga drveća čekaju hladne crnice, hladne crnice, koje nam bojadišu usta i blato sledećeg dana. Ili: Vidite tamo onaj krov, tamo u razmacima između lišća od lipa? Tamo strižu ovce; tamo smo u proleće krali trešnje, a leti kruške i mladi kukuruz; tamo ćemo jednom posle svetog Martina pripaliti peć, opružiti se, slatko se protegnuti i prospavati sve svete Cecilije, Sabe i svete Urbane, znači, sve ono beskrajno kapanje sa krova i neba. Ali sada još ima vremena. Bez brige. Ne uznemiravajte se. Još ima vremena... Pogledajte ovo: cvet od deteline, kako se klati ispod bumbarove težine!

France Forstnerič

SUDBINA DOSLJAKA

*Osamljenika iz tuđeg plemena
nešto privuče u nove krajeve,
kao da je ovde već jednom bio,
al je krv njegovog roda zaboravila to.*

*Kada dođe uplašen je i uljudan.
Sabrano posmatra pojedinosti,
nekome se čak pričinu
da je špijun,
a samo je tih i nostalgičan.*

*Stvari prepoznaje daleko unatrag
kao kakav istraživač starina.
Miluje tragove noktiju na zidu
s ozarenim čelom
ozlojeđenog znalca.*

*Deca, nagoni lukava,
dvosmisleno mu se osmehuju, poneka žena
ga (iz radosnosti) čak poželi,
starci i starke koji znaju više
srdito ga preziru, ljudi su
razdvojeni i zbunjeni, zato
im se obično žuri kada ga mimoiđu.*

*Onda naviknu na nj i takvome
stablu ili čoveku obraćaju se
lica u strasti i srdu:
kao ispred slepog ogledala
kojega opće ne vide
uvek nešto spletkare.*

*Sličnost sa presađenim drvetom
je neosporna: stablo se deblja
ali drvo je meko i krugovi godova
sve su ređi i raskinutiji.*

*A najmirnije truli drvo
od srži upolje, kada se ispod njega
dvoje pare: vrući grč u utrobi,
velike beonjače zalaze iznad mahovine
kao mesec iznad hladne zemlje
hiljadu godina kasnije
kada su ljudi na njoj izumrli.*

Vladimir Gajšek

ODA MORU

Gledao sam more

i mislio na svoju dušu: —
crni, iznureni bik vuče se po mračnim predgrađima
ljudske sudbine,
svi ga hoće ubiti, svi ga hoće, svi su navikli,
bik je slep za vlastite bolove velikih, plačnih, vlažnih
očiju, sa smeđom dlakom,
bik je samo nejak životinja, a ljudi misle da je moćan,
jer nosi na kopljima šarene zastavice,
jednom će ga raseći u nekoj klanici kraj pocrnelog
zida...

Gledao sam more,

gde igraju utopljeni leševi galiota i drugih robova,
gde igraju između talasa bez ruku i bez tučanih glava,
riblji gorostasi našeg usamljenog, nemog sveta, svi smo
se onda posakrili u zabačene kuće od vapna, okovane
kužnim vratima,
slavili smo praznike među orguljama i orgijama, sekli
smo krvne sudove i vratove,
neki su težali dalje na pešćanoj obali među devičanskim
galebovima
i sanjali da su mrtvi: —
hoće li ih ikada zasuti cveće, beli narcis, beli narcis?

Gledao sam more,

šest zvezda zašlo je u venčanu cev; kraški Vlašići;
iznad
grkljana crveni okrunjeni venčići; a ispod voda, večno
pljuskanje
i polipi snoviđenih oblika;
gledao sam svoje lice u odsevu, čekao sam, da ga
izgrizu ribe, da ga izgrizu nevidljive ribe;
svi su mimoišli... beli narcisi su zaključali bravu;

Gledao sam more,

naplavljeni davljenici, izgrizeni i zaključani u hladnom
pesku,
more i bela, tišinska crta negde daleko, negde daleko,
more i zarđali grebeni, o more, rođeno u našim
zenicama,
osušili smo te svojim pogledima, svojim besnim
rečima: —
pristaništa su dakle ostala prazna, ljudi koji se žure kao
klovnovi i ubijaju bikove na ulicama, koji izigravaju
toreadore,

*smokve koje se suše i ne daju plod — : o sunce, kada
ćeš prostreliti sa leptirima to medeno more, kada će
iz koštane, zemljaste kože priteći pitka voda kao
crni slepić? vetar i plamen
jure preko naših grozničavih lica! vetar i plamen
polipa!*

Gledao sam more,

*sve sam zaboravio, sve se stišalo među šapćućim
zapluskivanjem
i pustim trenucima, među stalnim, jedva primetnim
promenama,
dok su negde na dnu, negde na dnu čekale ribe i
potopljeni
velegradovi na posmrtno uskrsnuće; nikakvih krikova!
oči sam izgubio na moru. . .*

Marijan Kramberger

V E Č E

*Oblaci su umorni, kiša stoji ispred grada,
ideš kući tmuran i tužan —
o sve, sve što si tog dana činio:
kako bezbrižno žubori i otiče
zelena voda. (Kamenje leži u matici
i čeka.) Ništa nisi učinio,
sav si još uvek, koliko te ima, samo nacrt,
bezumna, neostvorena zamisao,
u nesretnom času začeta — o nežna vizijo,
gorki tvrdi hleb ljubavi prema sebi,
ništa nisi učinio; straćio si dan,
ti jedini bogatašu, ti zaljubljeni,
kao što ćeš i sutra da ga straćiš —
ali dokle još: jer u tom trenu
na putu kući, natmuren i umoran,
kao da vidiš sivom redu do kraja,
kao da tiho čitaš: Nikad Nikad,
a u tebi sve je tmurno i tužno.
Kako bezbrižno žubori i otiče
zelena voda. Kamenje leži u matici
i čeka. Gle: kiša stoji ispred grada.*

ISTRAŽIVACI

*Daleko od toga da budemo savršeni
pa ipak, ipak: ima nešto u nama.
Možda ne više od nežnog pokreta
kod kuće pred ogledalom nastudiranog za devojkju.
Jedan jedini trenutak. Sunce na koži. Možda.
Ko će znati zašto: zašto iznenada
više ne podnosimo jednoličnost, otkud naš
besmisleni, divljački krik, tiho šaputanje
u plaču i smeđu u isto vreme, kao prestravljeni,
pobeđeni, predati na milost i nemilost,
zagledamo svetlo, svetlo, svetlo!*

*Daleko od toga da budemo savršeni,
pa ipak: nešto mora biti.
Jednom, negde. Treba istražiti.
Na kraju krajeva, ako dobro razmislimo:
naša zemlja — naša zemlja je zvezda.*

ODA NADANJU

*To je bez kraja, to ide sve dalje, jutro za jutrom,
to je budilica, koja se nikad ne zaustavlja, verna
čelična opruga naperena u tebe, nedostupna
i blistava i savršena, bezlična
čelična opruga, hladna i žilava — ljudi su svetli,
ljudi su zamračeni, dosta im je vožnje strahova,
izašli bi — a to sve dalje, to je bez kraja.*

*Toliko puta je očekivanje otišlo ćutke
od tebe, bilo bi vreme da postaneš svestan istine,
vreme da zaključiš račune: šta još čekaš, odakle,
čemu ta ljubomorno čuvana tajna na dnu srca —
iščupaj je, razgledaj je treznim očima, shvati
i omrzni naivnost, odbaci tupu
neobjašnjivu veru, zgazi,
ubij đavola u sebi, satri to večito budno
metalno oko, pređi čarobni krug, vrati se miru,
u poslednje, oštro svetlo, svetlo i tišinu!*

*Ne izdaj me, ponosni, tamni krik, ne napuštaj me —
o zar ništa neće pomoći? Gde ti je odlučnost,
nesretniče. Šta ćeš sa crtežima u pesku — nije to više
od melanholije slabića? Mrežnjaču neka ti prožderu
vatreni ocrti saznanja, ražaren i slep
stisni se u pesnicu za udarac, istani se
u plamenitu, kaljenu ostvu izazova,
svrši sve to — živeti dalje kao dosad,
izložen udarcima, mek i bez snage,*

*prepušten u ruke potsmevanju jačem od udaraca,
ponavljati, ponavljati taj čarobni krug,
bilo kome luda — ne! ne! ne! Svrši sve to!*

Uzalud je, uzalud.

*O ja te više neću isterivati, družo
mojih tamnih dana, neću ti pretiti nasiljem,
uljezu: ne mogu da se merim s tobom. Tih si,
tih i snažan, a ostaćeš samnom do kraja.
Prestravljen, pun poštovanja stao sam pred tobom
i sagnuo glavu.*

Uzmi me. Uzmi me.

Miroslav Slana

MAJMUN I NOBELOVAC

*brkati karl landštajner
istočnom indijom žuri
majmun rhesus
sa grane zuri
po tunelima tela
krv mu njegova japuri
krvne grupe ga ne brinu
dok ga ne uhvate ludi ljudi
dok ga ne odvedu
u rokfelerov institut
u klopci vivisekcije znoji se ko svinje
landštajnera i njegov rh faktor
proklinje
on patologije
po anatilaksiji
svoju čuvenost podiže
u aglutinaciji*

*stupa landštajner čovek pozornicom
sa jezikom oštrim kao špricom
obriše si nos prokašlje
hvali se pred svetom:*

*imamo A, B i O krvne grupe
a razlikujemo i podvrste
rh negativan faktor
rh negativan bfaktor
pozitivnih je 80%
negativnih 15%
majmuna sam rhesus isecirao
na njegovim mukama nobelirao
tražite me u enciklopediji zdravlja*

Marjan Pungartnik

O VELIKOM OČEKIVANJU

na kapi stoji *neue züricher zeitung*
čovjek prodaje čuda
sa četiri olovke
(narandžasta, zelena, ljubičasta, crna)
na tragu nepogrešivog osećanja
da se čita otraga napred

okolnosti krzna skupih satova
flaša sa metafizičkom ambalažom
i drugih stvari
koje sve večite stoje na stolovima
kada ovakav ja mimoide
karirasti slon i onda se sve odupre
pića na pola ispijena —
nagore pojuri bradata lokomotiva
schnellzug neue züricher zeitung
uz france prešerna iz vrbe
(sa navedenim telefonskim brojem)

tako je to! prodaješ dokaze
možda si od boga namešteni
činovnik sa žičanim prstenom
na levom malom prstu

TIŠINA NA OČEVOM GROBU

oni što su stigli pre mene
ostavili su vrata otvorena okomito
u okno cvetnoga kaleidoskopa

asimetrične krune rasta
pognute prema jarkoj letnjoj svetlosti
zeleno bele (tužno mirišljive tapete

vatra kao korona oko tvoje smrti
visi) prst u moje čelo
dlan preko letnog popodneva

kada razgovaram s tobom
mimoze nečujno na zemlju sneže
radioaktivna mutna ljubav

sunce kleči (obredni orkestar
vilinih konjica i konstanta skakavaca
sporo vino koje ispod temena
klizi u srce i nemo zastaje

*planine prigušeno uzdižu
prizore tog teatra (i već ih
spuštaju) ogoleli glumac patetičnih gesta*

sasvim sam u metafizičkoj matici

Herman Vogel

CARSKI REZ

*Kada spavaš na jarkom suncu
i vidno polje ti se razgrana
u beskrajnu dugu;
kada tako gledaš u prividno središte
i uz to ne znaš
kako se slojevi talože
kako mostovi klize mimo
kako se matica iznenada okrene;
gledaš i misliš
u kojem kutiću sam sada
kakav ton pripisujem boji
kakvu boju glasu;
tada obično udari
i na nebu vidimo carski rez.*

LUTAJUĆE NOĆNO OKO

*Na krovove i balkone
se penje,
laserskim sečivom
raspolučuje kuće,
zavlači se ispod kreveta,
u zahode,
u dečjim sobama
razgledava crteže.
Svu noć mu u snu
nameštamo tajne mreže
i pletemo zamke
od svilenih kanapa.
Zato smo izjutra tako smušeni,
zato su nam prsa tako puna briga.
Lutajuće noćno oko,
naravno, ne obazire se na to.
Kada neviđeno odlazi,
nosi svu našu tajnu
i smeje se u osveti.*